

Forfatter: [Martin Brun]

Titel: En oprigtig Fortegnelse paa alle de Hexer og Troldfolk som have været til siden Doctor Faust.

Citation: [Martin Brun]: "En oprigtig Fortegnelse paa alle de Hexer og Troldfolk som have været til siden Doctor Faust.", i [Martin Brun]: *Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 15*, Borups Efterleverske, 1771, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_015-shoot-workid1_015_027.pdf (tilgået 14. maj 2021)

Anvendt udgave: Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 15

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

1

En oprigtig Fortegnelse paa alle de Hexer og Troldfolk som have været til siden Doctor Faust Kiøbenhavn, 1771.

Trykt hos T. Larsen Borups Efterleverske,
boende i store Helliggeist-Strædet.

2

3

☒ Strax efter Doctor Faust, denne store Hexemester, som Fanden toeg levende fordi han havde opfundet Bog- trykker Konsten, (hvilket alle vide, endog Skolemestere, Munke og de gamle Matroner) kom Papalius. Denne var en selsom Troldmand. Han kunde ved sine Hexekonster bilde den Deel af Verden ind, som dog er meest fleben, vittig og meget skiønsom, at han var hele Verdens Regent, og at hans Regimente ikke allene strakte sig til Menneskenes Legemer, Midler, Ære og Liv, men endog til deres Tænkraft og Siele. Han fik Verden til at troe, at han endog efter Menneskets Død, havde Fuldmagt over det, saa at det kom an paa ham, hvad Mennesket efter Døden skulde blive til. Det artigste er, at

4

☒ 4

☒ han beviiste alt dette af en Bog, som just sagde alt det modsatte, og det er erdnu mere snorrigt, at ingen fik denne Bog at see. Denne Papalius har gjort mange forunderlige Konster i Verden. Han herskede over Keisere, Konger og Før- ster ind og satte dem, pinte og dræbte af dem efter Behag. Denne Hex lever endnu, og er altsaa mange hundrede Aar gammel. Dog har han ved Alderen tabt meget af sin Styrke og Indsigter, saa at han nu kuns er en Skygge af en Troldmand. En Tydsk aabenbarede først hans Troldoms Hemmeligheder, og derved for- purrede ham. Nogle Franskmænd kom siden, og ved deres Vittighed gjorde en fuldkommen Skygge af den allerede svækkede Papalius. Han kan dog undertiden Hexe endnu; men det er kuns at ansee, som Taskenspillerie og Gøgleværk. Efter denne kom Hexemesteren Diadematus. Han kunde ogsaa artige Konster. Han kom de vittigste Nationer til at troe, at den beste og nyttigste Brug, de kunde gjøre af deres Liv, var at myrde hinanden, og denne indbyrdes Myrden, hvorunder Millioner maatte lide, kaldtes Tapperhed og Ære. Han kunde bilde Folk ind,

5

☒ 5 at Papiir var Guld, og at Guld var Papiir. At alle Menneskenes Gierninger betydede intet i sig selv; men fik deres Vægt efter hans Ja og Nej. Denne Hex lever endnu, og Hexer endnu sterk, dog ikke med lige stor Kraft iblant alle Nationer. Snart taber hans Hexerie af sin Kraft ved Folkenes Vittighed, snart ved deres grundige Oplysninger: nu ved deres modsatte Magt, og atter ere andre igien, som reent lukker Øinene til for hans Troldom, og vil slet intet see paa den, langt mindre klappe deraf med Hænderne, eller udgive deres Frydeskriig. Denne MesterHex har gierne en Mester-Svend. Han gjør og forunderligt Gøglerie. Han Hexer som tiest bedre end Mesteren selv. Han kan meget ofte forhexe Mesteren selv. Snart Hexer han ham Sovesyge paa, snart Venus, snart Bachus, og naar han først har forhexet sin Husbond og Mester, er det ham en let Sag siden at forhexe alle de andre Svenne og Dreng. Denne Hex maa dog, som oftest vige for en Hexeqvinde kaldet Mademoiselle de la Qoquetterie, og hun har undertiden igien en Domestique, af hvis Trol- doms Konster hun maa være Slavinde. Saa-

6

☒ 6

☒ ledes overgaaer altid en Hex den anden, ligesom pleier at skee i alle Videnskaber, Konster og Haandverker. Efter disse Hexe fulgte Curialis. Det var og en meget snue Hex. Besynderlig havde han udstuderet at forblinde Folk med Regninger og Brøk. Han kunde stiele mit for alle Folkes Øine. Mængden blev det paa ingen Maade vaer. Og nogle faae, som kigede ham ind i Kortet, torde ikke lade sig mærke

dermed; thi saasart de fik denne Tanke, overkom dem strax Angst, Skrek og Gysen, foraarsaget ved Troldmandens Konst og Skrubben. Denne Hex søgte at bilde Almuen ind, at han ved alle Leiligheder var deres Ven. Han viiste ingen Venskabs Prøver, og Pøblen troede ham ikke heller. De store og fornemme, som dog selv havde lært Hexekonsten, kunde han bedre forhæve. Og alt dette kom af nogle Blaar, som han satte dem i Øinene. Denne Curialis har dog og i disse sidste Tider lidt et stort Tab i sin Myndighed; thi en viis og gudfrygtig Mand, som kan mane Spøgelser, og forpurre den hele Hexekram, har betaget denne Curialis sine Børster, ved hvis Stivhed han før kunde tvinge alt, og ved hvis Elasticitet

7

☒ 7 Han kunde følge alle Vinde, og svinge sig op til de øverste Steder i luften. Da denne engang havde hævet sig op i Atmosphæren, og vilde igiennemtrænge den fineste Luft, skrev den vise Mand, som kan mane Spøgelser, og forhæve Hexene selv, nogle kraftige Karakterer. Saa snart var aldrig dette skrevet, at jo denne fald ned i Atmosphæren igjen, og der forestillede det allersmukkeste Phenomenon af Verden: en Mave, som en Tønde, to Been, som Ottinger, et Ansigt, som en A * og Svinebørster glimrede i Atmosphæren, med ligesaa artigt Syn, som Regn-Buen i den klare luft. De tykke Skyer splittedes ved en igiennemtrængende Jynild. Hexen blev for tung. Han faldt, og det saa tungt, at man mener, det var Aarsag til Lissebons store Jordskiælv. Man troer ikke, at denne Hex skal kunde reise sig mere af Afgrunden; thi den kloge Manere har ladet ham omringe med Pæle, og lagt en evig Begravelses-Steen paa hans Hoved, saa at han for Stenens Tyngde ikke kan hæve sig med Magt, ei heller smutte ud med List formedelst det tette Gitterverk. Efter denne kom Hexen Docentorius. Han forblindede længe

8

☒ 8 Folkets Øine med krumme Ord, og fordreiede Udtryk. Han kunde ogsaa Brøk og Algebrae, og var mægtig i sit Væsen. Han kunde udregne, hvor mange Penge Folk havde i Lommen, og deraf herligen betiene sig. Han paastoed altid, at Fattigdom og Fortienester burde op- hielpes; men hos sig selv havde han forbeholden som et Axiome, at ingen var fattig og meriteret, uden han selv og hans Familie. Han forsøgte og, som den erts Hexemester Papalius, at her- ske over Samvittigheder og Tænkemaade. Men den Viise og gudfrygtige Mand, hvorom vi allerede have takt, hævede et Scepter af Guld, hvormed han saaledes trykkede Hexen paa Hovedet, at det vil gjøre ham en bitter Svie og lang Ho- vedpine. Hvor skulde vi arme Mennesker vel blive af, hvis denne Manere ikke kunde tugte Hexe og Spøgelser? Vi maatte da alle blive forhexede, forbyttede og forgiorte, jammerlige og elendige. — Nu maa Docentorius tale tydelig og forstaaeligt; ei befatte sig med andre Folkes Tænkemaade, og han er forbunden til at holde sig fra Regula Falsi og alle krumme Regninger. Paa disse Vilkaar har han faaet Tilladelse at leve end-

9

☒ 9

☒ nu, og beholde en billig Værdighed; thi denne Hex er ved sine andre Videnskaber og Indsigter ofte meget nyttig og aldeles umistelig. Efter disse Hexe er Navnkundig og særdeles berømmelig Canonarius. Han kunde ogsaa Hexe en Deel ved Hielp af Regula Falsi; men, som hans fulde HexeStyrke ikke bestoed heri, erstattede han denne sin Ufuldkommenhed, ved forhexede Kieppesving, ved flettede Tov og et tordnende Ansigt. Denne Troldmand er endnu ved sine fulde Kræfter. Guld-Scepteret har ikke naaet ham endnu. Men alle haabe, at det snart skal rekke til ham; thi intet kan skuffe dette Scepter. Denne Hex bilder Folk ind, at den høieste og strafværdigste Last, bestaaer i at raisonnere; det er at sige: at svare fornuftigt. Han kan ved sin Hexekonst faae Folk til at troe, at Stokken bør styre Staten, og besiele hele Statskonsten og Sædelæren, samt at gemene Folk bør leve af Græs, Vand, Eeder og Prygl. — Gid det mægtige Scepter maa snart naae ham. Disse vare efter Doctor Faust de sidste ægte Hexemestere. Efter denne Tid har kuns været Taskenspillere og Gøglere. Dog kan disse være til Ulykke nok for det Menneskelige

10

☒ 10 Kiøn med deres smaat Hexerie. — Der ere nogle af disse Gøglere, som man kalder Patroni. Disse Hexe ved forblommede Ord gabende Lom- mer, hvorved dekan forvirre hele Statens Lemmer, og bringe en forædt Dommer til at troe, at Solen staaer ikke midt paa Himmelen Klokken 12, at Maanen er af ankommen Ost, og at Stierne ere Praaser, som Jomfrue Marie forærer til Himlens Pirat at, Lysning og Prydelse. Disse kan ved deres smaat Koglerie opvekke Trette iblandt alle Folk, og paa en venlig Maade afhexe dem deres Penge. Ulykken er, at disse Gøglere ere nød- vendige for Staten, siden først alle dens Indvaanere ere gøglende. Hvorledes skal man da forpurre deres Taskenspillerie? Svaret er vanskeligere end Spørsmålet. — Med disse haves snart samme Beskaffenhed, som med Troldfolkene fra Canaan, de have tusinde Hoveder, @saa, at, naar man afhugger det ene, voxer strax et nyt ud igjen, og hvert Hoved beholder sine tusinde Kneb. — Maaskee disse Taskenspillere kunde saaledes fordrives, som de ere blevne for- drevne af Landet Du bon Sens. Her bliver ingen Dommer uden oplyste, studeerte og vel-

11

✂ 11

✂ tænkende Patrioter. Naar nu to har Strid sammen, maa de stridende Partier møde personlig. Seer da Dommeren, at de begge have Gaver til at forklare deres Sag tydelig, afsiger han og hans Medhielpere strax Dommen uden videre Hvishvas. — Men mærker man, at den ene eller vel og begge Partierne ikke have faaet Tydeligheds Gave, beordres deres Patroni at træde frem, som da med en tydelig Korthed ere tvungne til at udsige det, som de Stridende havde indhyllet i en mørk Skye, der forbød, at see den eenfoldige Sandhed i sin fulde Klarhed. Omsvøb, Fyldekalk, forvirrende Udtryk, Opsettelser uden Fornødenhed, ærerørigt og gemeent Sludder; alt dette, er her Contreband. — Sagen gaaer derfor saaledes til. — A kan ikke tale selv, enten fordi han er blye, alt for fremfusende eller alt for langsom. — Hans Patronus B. faaer derpaa Ordre, at udsige hans hele Meening, Sag og Grunde i største Korthed og Tydelighed, og, naar dette er giort, maa han tie, og ikke væve og væve omkring igien, et Aar eller flere med det, som var kuns en Times Arbeide. — Videre ere der Landsbye-Hexer,

12

✂ 12

✂ som man kalder Administratorii. Disse Hexe og artigt nok. De kan saaledes fortrylle en Her- remand, at han troer, at nøgne Agre er det fedeste Gods; at det magerste Kræ er tungt af Fedme; at forpryglede, lemlæstede og udhungrede Bønder ere de ypperligste og lyksaligste Folk i Naturen. Imidlertid Herremanden saaledes er forgiort, stiæler Hexen baade hans og Bondens Fedme, saa at han bliver saa tyk, feed og forsølvet, at han seer ud som en Staldstud med et Sølv-Skaberak paa. Bønderne faae imidlertid Anseelse af de magre Kiør i Ægypten, og Herremanden lider og meget af Svindesot. — Hexen gaaer undertiden videre, dræber Herremanden ved en langsom Gift, som kaldes Vinde- eller Svinde-Syge, og setter sig igien paa hans Stoel. — Denne Hex kunde man nu let faae Has paa. — Var enten Herremanden fuldkommen overbeviist om sine Pligter, eller og Bønderne vare det, eller og (som al- lerønskeligst) at de vare oplyste begge, saa siger man, at dette Spøgelse med et styrtede og nedsank i Afgrunden. — Men hvem kan opregne alle disse smaae Trolde, Nisser og Dievelskab,

13

✂ 13

✂ som have svermet om paa Jorden siden Fausti Tider. Sandelig dertil behøvedes ligesaa store Folianter, som om man skulde beskrive det gamle Roms Dumhed og Voldsomhed; det nye Roms List og Kneeb; den Spanske og Portugisiske Inquisitions helvedspundne Indfald, Franskmændenes vitudseende og ofte falske Statsgreeb; Hollændernes priisværdigste Flittighed, og løierlige Grovheder, Smousernes Menneske-Had og Skakkerier, Engelsmandens selsomme Uroeligheder og forfløien Lyst til Forandringer; Nordens Lyst og Fornøielse i at være alle Abers Aber; Polakkernes Mytterier; det Tydske Riges RegieringsForm; Russernes nærværende Fortienester i alle Begivenheder, samt deres forrige ubegribelige Brutalitet; Chinesernes Vittighed og Hovmod; Tyrkernes Enthousiasme og Blindhed; Persernes muntre Væsen og Menneskelighed, blandet med Cabaler og Strømme af Blod. — Læseren forlade mig denne Afvigelse. — Jeg vil begive mig til Materien igien. — Efter Fausti Tider var en lille og mærkværdig Nisse, som man kaldte Visitorius. — Man veed at alle Nisser spise gerne sød Grød, med en god Skeefuld Smør i Midten. — Dette er saa bekiendt, at den burde, skulde og maatte levende brændes, som vilde negte denne dyrebare Sandhed. — Vi- sitorius var en Nisse. Altsaa vilde han ogsaa gerne have sød Grød: men Knegten vilde at Grøden skulde koges i rød Viin, og at der sknlde

14

✂ 14

✂ stegte Kapuner til. — Det var en næsviis Nisse. — For nu at komme til at leve paa denne

✂ Maade, var det ikke nok, efter andre Nissers Exempel, at søge ind til Bønder. Her var hverken rød Viin, eller stegte Capuner. — Visitorius gjorde derfor Ansøgning om at maatte staae paa Toldboden og ved Stadens Porte, for at hindre Indførsel af alt Contrebande. Man rosende hans patriotiske Forslag, og han fik endog med Løn, sin Forestilling bønhørt. — Visi- torius var en Nisse, og hvad kan man vente

✂ af Nissens Ærlighed? — I Steden

✂ for at forhindre Contrebande, befordrede han dets Indførsel; thi Skipperne og andre Contre- bandeurs tracterte ham med sød Grød, rød Viin og Kapuner, ja endog med Penge til. — Landet leed imidlertid forskrækkelig derved. Man veed, at Nisser lee altid, naar det gaaer galt til. Det samme gjorde Visitorius. Naar han kuns kunde slide i en steegt Kapun med begge Hænder, loe han himmelhøit over Menneskenes Sukke, og hans største Vellyst var, at alle sultede og tørstede uden han. — Hexernes Overmand og Beseierer, hvorom vi nu have talt mere, end en Gang, haver ogsaa taget Braaden fra disse smaae Dievle. — Disse

Visitorii skal nu henges. naar noget Contrebande vorder indført; ja henges lige efter Bogstaven, uden videre Undtagelse og Omsvøb. Contrebandeurerne selv straffes paa en anden Maade efter Omstændigheder-

15

✂ 15

✂ ne. — Som nu Nisserne ere meget bange for Strikken, ligesom galne Folk for Riis, saa haaber enhver, at deres Kneeb hermed skal have en Ende. — For Resten er der endnu smaat Dievelskab nok overalt; men hvis Tal, som sagt er, gaaer i det Uendelige, og jeg er bange for, at vores store Manere ikke kan tvinge dem alle. Her ere Ægteskabs Dievle. Er hannen en Die- vel, da martrer, piner og prygler han Konen for Tidsfordriv. — Er Hunnen en Hex, da driller, ærgrer og bedrager hun Manden for at kunde faae sin Ondskabs latter fremført. — Der ere Skoele-Dievle, som gjøre sig en Motion af at lemlæste Ungdommen. Ja der ere tusind og tusinde Slags Nisser og Dievele; men nu til Slutningen:

✂ Nedfarer Satans Pak, saa mange som I ere,

✂ I Eders Helvede, hvor I bør piinte være,

✂ Forbandet hver og En, som hader Mennesker, Og søger udi Kneeb sit Sinds Fornøielser!

✂ Den, som sand Kierlighed for Mennesket ei bærer, Den, som sin Tænkekrast i Nedrighed fortærer. Den, som vil mælkes, for at hungre andre ud, Gid Lynild fælde ham fra Himlens høie Gud!

✂ Den, som ei troelig seer paa Landets, Folkets Beste, Den, som koldsindig er, og haard imod sin Neste, Kort sagt: forbandet vær og blive hver den Mand, Som ikke elsker Gud og vores Christian.

16

✂ 16

✂ Fausti merkværdigste Efterfølgere har altsaa været:

✂ 1) Papalius. 2) Diadematicus. 3) Dennes Mestersvend. 4) Mademoiselle. 5) Domesticus. 6) Curialis. 7) Docentorius. 8) Canonarius,

✂ NB. Taftenspillerne og Gøglerne kan Læseren selv videre eftersee.